

TÁJÉKOZTATÁSGÉPESÍTÉS, REPROGRÁFIA

Számítógépes könyvtári katalógusok

Számítógépek alkalmazása az információs rendszerekben módosíthatja a könyvtári gyakorlatot is. Ismeretes a könyvtári katalógusoknak az az alapvető hátránya, hogy a dokumentumok naprakész és gyors feltárását biztosító cédulakatalógusok csak a könyvtárakban hozzáférhetőek, a felhasználóknak küldhető kötetkatalógusok pedig bizonyos mértékig már a megjelenés időpontjában elavultak, és használatuk általában nehezekebb, mint a cédulakatalógusoké.

A cédula- és a kötetkatalógusok e hátrányaival szemben csak azok előnyeit egyesíti a BSC /British Steel Corporation = Brit Acéligipari Egyesülés/ TIS /Technical Information System = Műszaki Információs Rendszer/-ében, mintegy a számítógépes információs rendszer melléktermékeként megjelenő könyvtári katalógus.

A számítógépi katalógus alapja lényegében egy egyszerű on-line hozzáférési adatbank. Az adatbankban tárolhatóak a könyvtári dokumentumok bibliográfiai leírásai. A katalógusból /adatbankból/ való keresésre közvetlenül display-eken /vizuális adatmegjelenítő periférián/ van lehetőség. Ebben az esetben a felhasználó egyszerűen lebillentyűzi a kért információ kódjeleit, mire a képernyőn egymás után megjelennek a vonatkozó irodalom "katalógus"-kartonjai. A display-ek postai vonalon bármilyen távolságról csatlakoztathatóak a központi adatbankhoz, tehát megfelelő távközlési rendszer és kompatibilis gépek használata esetén telexhez hasonló tárcsázással bárhol azonnali tájékoztatást lehet kapni az igényelt dokumentumokról vagy témákról. A számítógépes katalógus másik felhasználási módja, hogy bármikor naprakész kötetkatalógusok készíthetők egy egyszerű sornyomató periféria alkalmazásával, ezek a kötetkatalógusok korlátlan számban sokszorosíthatók, és a rendszeres használóknak expedíálhatók.

Ismeretes, hogy a kellő időben nem korrigált címleirési vagy feldolgozási hiba végső soron a dokumentumok megtalálását akadályozhatja. Ezt a hibát is segít leküzdeni a számítógépes katalógusszerkesztés. A dokumentumok címleirása is a számítógéppel közvetlen összeköttetésben lévő display-eken történik. Így egyrészt a címleiró-operátor a direkt számítógépes összeköttetés következtében állandóan értesül tévedése következményeiről, másrészt az általa bevitt információk a képernyőn azonnal megjelennek. Mivel egy-egy sornyi karakter csak külön gomb lenyomásával kerül gépi tárolásra, lehetőség van a menet közbeni ellenőrzésre és javításra is.

Egy on-line rendszerű számítógépes katalógus természetesen csak bizonyos feltételek mellett létesíthető. Az első megkötés mindjárt a dokumentum feldolgozásánál jelentkezik, amennyiben egy dokumentum címleirása az alkalmazott rendszerben nem vehet igénybe 1000 karak-

ternél többet. Ez a terjedelem egy átlagos dokumentum címleírásának felel meg. Ezt mutatja be "gépi katalóguscédula" formájában az 1. ábra.

1.sz. ábra

```

107832
LIC 1969.104.24.66 BASIC OXYGEN STEELMAKING
TITLE ENGINEERING EXPERIENCE IN BASIC OXYGEN STEELWORKS
KEYWORDS
AUTHORS IRON AND STEEL INSTITUTE.
PUBLISHER ISI DATE 1966 PAGES 1117P
SERIES IRON AND STEEL INSTITUTE PUBLICATION NO. 98.
NOTE SHELVES WITH ISI PUBLICATIONS
LOCATION IPT
  
```

Az ezekből összeállított kötetkatalógust szemlélteti a 2. ábra.

PAF 378		LIBRARY INFORMATION SYSTEMS, FORD TALENT		CLASSIFIED CATALOGUE		11.05.72	
676	HYDRAULIC ENGINEERING HYDRAULIC AND HYDRO-PNEUMATIC SLUICE SYSTEMS WALTON, P. ELIFF, RIKES 07642 P	1967	140P	A24.1 WATER WATIP - 1967 CICIL, L. R. / ED. / AMERICAN INSTITUTE OF CHEMICAL ENGINEERS. A.I.C.E. - 1968 CHEMICAL ENGINEERING PROGRESS SYMPOSIUM SERIES NO. 67 1968. VOL. 65. 00401 PT			
A24	HYDRAULIC ENGINEERING HYDRAULIC MANUAL N-2900-S RASAL, P. R. CROSBY, R. B. 07643 R	1967	140P	A24.1 WATER WATER CICIL, L. R. / CHEMICAL ENGINEERING PROGRESS. A.I.C.E. - 1968 CHEMICAL ENGINEERING PROGRESS SYMPOSIUM SERIES NO. 60 VOL. 64, 1968. 07601 PT			319P
A24	HYDRAULIC ENGINEERING PRACTICAL HYDRAULICS ATLANTIC CROSBY HAND CORPORATION 07644 P		34P	A24.1 WATER ENGINEERING MANUAL OF BRITISH WATER ENGINEERING PRACTICE, 4TH. ED. VOL. 3. WATER QUALITY AND TREATMENT SKEAT, W. D. / ED. / INSTITUTION OF WATER ENGINEERS. W. H. HEFFER FOR INST. OF WATER ENG. 1965 03437 PT			407P
677	HYDRAULIC ENGINEERING INDUSTRIAL HYDRAULICS MANUAL INDUSTRIAL HYDRAULICS MANUAL. SPERRY RAND 07645 P	1965	178P	624.1 WATER ENGINEERING MANUAL OF BRITISH WATER ENGINEERING PRACTICE, 4TH. ED. VOL. 2. ENGINEERING PRACTICE INSTITUTION OF WATER ENGINEERS. / SKEAT, W. D. / ED. / W. H. HEFFER FOR INST. OF WATER ENG. 1965 03434 PT			655P
A24	HYDRAULIC ENGINEERING MAPS AND SERVICE DATA CROSBY RAND, VICKERS DIVISION, SCHOOL OF HYDRAULICS. SPERRY RAND 07647 P	1966		624.1 WATER ENGINEERING MANUAL OF BRITISH WATER ENGINEERING PRACTICE, 4TH. ED. VOL. 1. ORGANIZATION AND MANAGEMENT SKEAT, W. D. / ED. / INSTITUTION OF WATER ENGINEERS. W. H. HEFFER FOR INST. OF WATER ENG. 1965 03435 PT			319P
676-67	SPRINKLING MECHANISMS HYDRAULIC SPRAY SYSTEMS ANALYSIS AND SYNTHESIS WATKINS, R. SPERRY INDUSTRIAL GROUP 07646 R			624.1 WATER SUPPLY A TEXTBOOK OF WATER SUPPLY SHORT, A. C. EDWARD BIRNOLD LTD. 1963 03126 PT		1963	422P
627.7	HARBOUR CONSTRUCTION WIND WAVES AND MARITIME STRUCTURES STUDIES IN HARBOUR MAKING AND IN THE PROTECTION OF COASTS, 2ND. ED. WATKINS, R. R. 07648 PT	1963	200P	629.1 WATER SUPPLY 3RD ANNUAL REPORT, 1963-64 GLAMORGAN RIVER AUTHORITY. GLAMORGAN RIVER AUTHORITY 06443 PC		1968	117P

2.sz. ábra

Más problémát okoz az on-line hozzáférhetőség igénye. Ez ugyanis megsabja azt, hogy a könyvtári dokumentumok címleirési adatainak közvetlen hozzáféréstől tárolókban kell lenniük. A tárolóképeség hátránya miatt azonban egy bizonyos nagyságrenden felüli könyvtár "gépi katalogizálása" már nem lehetséges. A BSC-nél alkalmazott technika esetében kb. félmillió könyvtári egység az, amely ilyen módszerrel katalogizálható.

/Aslib Proceedings, 26.k. 5.sz. 1974.máj. p.189-209./

Gépi-olvasás Nyugat-Európában

Nyugat-európai információs szakértők konferenciáját rendezte meg a British Council, a British Library és a Library Association Banburyben, a gépi olvasás tárgyköréből. Ez a konferencia a harmadik, annak az igen sikeres sorozatnak a keretében, amely az európai MARC tagországok specialistái könyvtárgépesítési együttműködését szolgálja.

A konferencia első napján Franciaország, Nyugat-Németország, a skandináv államok, Olaszország, Belgium és az Egyesült Királyság szakértői számoltak be az országaikban kialakult általános nézetekről. A felszólalások általános képe az országos, integrált, on-line rendszerű információs hálózatok tervezésének előretörését mutatta.

A második napon három fontos beszámolót tartottak, amelyek a MARC fő nemzetközi szabványosítási problémáival foglalkoztak. Ezeket a British Library kutatási és fejlesztési osztályának munkatársai terjesztették elő. Közülük D. AUSTIN hangsúlyozta a fejlődés hiányát a tárgykörök egységes felfogásának szabványosításában, de a jövőre vonatkoztatva reményét fejezte ki. R. COWARD kritikai megjegyzésekkel illette a gépi formátumok szabványosításának programját, M. GORMANN viszont már derülátóbban nyilatkozott a bibliográfiai szabványosítás helyzetéről a Párizsi Megállapodás óta eltelt időben. Egyben ismertette azokat az elveket is, melyeket az 1974 május végi helsinki ISO konferencián terjesztettek elő.

A szabványosítási kérdések vitája olyan sikeres volt, hogy a harmadik napon eredetileg nem tervezett előadásokat állítottak be. Dr. KOHL a karakter-készletek szabványosításáról, M. PONCET a gépi rendszerek forrásoldali adatszerkezetéről és GORMANN a file kialakítás, szervezés alapelveiről beszélt. A konferencia ezek után három munkacsoportra oszlott, amelyek a bibliográfiai adatok és leírás